משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר נזיקין

עיקר תוספות יום טוב על משנה שבועות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה שבועות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-שבועות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 7
משנה ז 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
פרק ג 9
משנה א 9
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 11
משנה ט 11
משנה י 11
פרק ד 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 13
משנה ה 14
משנה ו 14
משנה ז 14
משנה ח 14
משנה יא 14
משנה יב 14
משנה יג 15
פרק ה 15
משנה א 15
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 16
פרק ו 16
משנה א 16
משנה ב 18
משנה ג 18
משנה ד 19
משנה ה 19
משנה ו 19
משנה ז 20
פרק ז 21
משנה א 21
משנה ב 21
משנה ג 22
משנה ד 22
משנה ה 22
משנה ו 23
משנה ז 23
משנה ח 24
פרק ח 24
משנה א 24
משנה ב 24
משנה ד 24

משנה ה 25
משנה ו 25

פרק א

משנה א

א כְּרַבִּי עֲקִיבָא מִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ג'. גְּמָרָא:

ב שֶׁאֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּטָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, כִּדְמוֹכְחֵי לַהּ בַּגְּמָרָא:

ג וּדְקָרֵי לְהוּ יְדִיעוֹת, פֵּרֵשׁ הָרַ"ב בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב':

ד כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּסוֹף פֶּרֶק ב'. גְּמָרָא:

ה עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת. וְהָא דְּהָתָם תְּנָא שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים כּוּ' וּשְׁתַּיִם כּוּ' בַּחוּץ וְאִלּוּ הָכָא לֹא תָּנֵי אֶלָּא שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, מְתָרְצִים בַּגְּמָרָא, הָתָם דְּעִקַּר שַׁבָּת תָּנָא חִיּוּבֵי וּפְטוֹרֵי, הָכָא חִיּוּבֵי תָּנָא וּפְטוֹרֵי לֹא תָּנֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ו **בַּתְּחִלָּה כּוּ'**. בַּגְּמָרָא יָלְפִינַן לְהוּ וּמַסִּיק דִּידִיעַת בֵּית רַבּוֹ (שֶׁלָּמַד בְּבֵית רַבּוֹ שֶׁהַנּוֹגֵעַ בְּטֻמְאָה טָמֵא) שְׁמָהּ יְדִיעָה. פֵּרֵט לְנִשְׁבָּה בֵּין הַנָּכְרִים:

ז **בִּפְנִים**. שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר בְּשָׁעִיר זֶה וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ, מִטֻּמְאָה שֶׁבַּקֹּדֶשׁ. יָכוֹל עַל כָּל טֻמְאָה שֶׁבַּקֹּדֶשׁ יְהֵא שָׁעִיר זֶה מְכַפֵּר, תַּלְמוּד לוֹמַר וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם, חֲטָאִים דּוּמְיָא דִּפְשָׁעִים, מַה פְּשָׁעִים שֶׁאֵינָן בְּנֵי קָרְבָּן, אַף חֲטָאִים שֶׁאֵינָן בְּנֵי קָרְבָּן. וּמִנַּיִן לְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, פֵּרֵשׁ הָרַ"ב מִשְׁנָה דִּלְקַמָּן:

ח שְׁלֹשָׁה שְׂעִירִים נַעֲשִׂין לַצִּבּוּר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶחָד מַתָּן דָּמוֹ לִפְנִים, וַחֲבֵרוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ לָעֲזָאזֵל, וְאֶחָד קָרֵב בַּמּוּסָפִין. וְהוּא כָּתוּב בְּפָרָשַׁת פִּינְחָס עִם שְׁאָר כָּל מוּסְפֵי הַמּוֹעֲדוֹת. רַשְׁ"י:

ט **וְיוֹם הַכִּפּוּרִים**. הוּא עִצְמוֹ מוֹעִיל עִם הַקָּרְבָּנוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר [וַיִּקְרָא כג] כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא. רַשְׁ"י:

י שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁחָטָא, יֵשׁ לוֹ לְדָאֹג. שֶׁכָּל הַשּׁוֹגְגִים צְרִיכִין כַּפָּרָה לְכְשֶׁיֵּדְעוּ, אַלְמָא קֹדֶם יְדִיעָה עֲנוּשִׁים הֵן. רַשְׁ"י:

יא וְחָדָא מִתַּרְתֵּי נָקֵט. וְהוּא הַדִּין שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ:

משנה ג

יב לְמַסְקָנָא דִּגְמָרָא שֶׁכָּתַבְתִּי בְּרֵישׁ מַתְנִיתִין דִּלְעֵיל, לֹא מַשְׁכַּחַת אֶלָּא בְּתִינוֹק שֶׁנִּשְׁבָּה בֵּין הַנָּכְרִים:

יג וְאִם תֹּאמַר כֵּיוָן שֶׁהֻקְשׁוּ זֶה לָזֶה יְכַפֵּר כָּל אֶחָד אַדִּידֵיהּ וְאַדְּחַבְרֵיהּ. וְנָפְקָא מִנַּהּ לְטֻמְאָה שֶׁאֵרַע בֵּין זֶה לָזֶה, וְאִי נַמִּי אִי לֹא עָבַד חִיצּוֹן. מִשָּׁנֵי בַּגְּמָרָא אָמַר קְרָא אַחַת, כַּפָּרָה אַחַת

מְכַפֵּר, וְאֵינוֹ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כַפָּרוֹת. אָמַר קְרָא אַחַת בַּשָּׁנָה, כַּפָּרָה זוֹ לֹא תְהֵא אֶלָּא אַחַת בַּשָּׁנָה:

משנה ד

יד גְּמָרָא, וּנְכַפֵּר נַמִּי אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר עֲבֵרוֹת (כָּל חֵטְא שֶׁלֹּא נוֹדַע). תְּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוֹאִיל וְזֶה בָּא בִּזְמַן קְבוּעַ (שְׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּחִיצּוֹן) וְזֶה בָּא בִּזְמַן קְבוּעַ, מַה זֶּה אֵינוֹ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדְשָׁיו אַף כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו בַּגְּמָרָא, עֲצֶרֶת [וְיוֹם הַכִּפּוּרִים] דִּלֹּא כְתִיב בְּהוּ וּשְׂעִיר, מְנָלָן. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר קְרָא אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם, הַקְּשׁוּ כָל הַמּוֹעֲדוֹת כֻּלָּן זֶה לָזֶה. וְהָא רֹאשׁ חֹדֶשׁ לָאו מוֹעֵד הוּא, אִבְּרָא כּוּ' רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַמִּי אִקְּרֵי מוֹעֵד, דִּכְתִיב [אֵיכָה א] קָרָא עָלַי מוֹעֵד כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **הָרָגָלִים**. דְּאִית לֵיהּ נַמִּי הֵקֵשָׁא דִּבְמוֹעֲדֵיכֶם דְּהֵקְּשׁוּ כֻּלָּן לְדִרֹאשׁ חֹדֶשׁ, מַה דִּרֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּמִלְּתָא דְּקֹדֶשׁ מְכַפֵּר, אַף דִּרְגָלִים כּוּ'. וְכִי תֵּימָא נִיכַּפְּרוּ אַדִּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאִתָּהּ נָתַן לָכֶם לְשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֵדָה וְגוֹ', אִתָּהּ נוֹשֵׂא עָוֹן, וְאֵין אַחֵר נוֹשֵׂא עָוֹן כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **עַל הַטָּהוֹר כּוּ**'. דְּאָמַר קְרָא וְאִתָּהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת עֲוֹן הָעֵדָה, וְהַאי קְרָא בְּשָׂעִיר דִּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּתִיב, וְיָלִיף עָוֹן עָוֹן מִצִּיץ, מַה לְּהַלָּן טֻמְאַת בָּשָׂר, שֶׁאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף אֶלָּא עַל טֻמְאַת חֵלֶב דָּם וּבָשָׂר שֶׁקָּרַב בְּטֻמְאָה, אַף כָּאן טֻמְאַת בָּשָׂר כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **שָׁוָה**. דְּיָלִיף הֵקֵשָׁא דְּמוֹעֲדֵיכֶם אַף לַחִיצּוֹן דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. דַּעֲדִיפָא לֵיהּ הַדּ הֵקֵשָׁא מֵהֵקֵשָׁא דְּלַפְּנִימִי. תּוֹסְפוֹת:

יט שֶׁהוּא אֵינוֹ מְכַפֵּר כַּפָּרָתָן, כַּפָּרָה אַחַת מְכַפֵּר וְאֵינוֹ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כַפָּרוֹת. וְהֵן אֵינָן מְכַפְּרִין כַּפָּרָתוֹ, אַחַת בַּשָּׁנָה, כַּפָּרָה זוֹ לֹא תְהֵא אֶלָּא אַחַת בַּשָּׁנָה. גְּמָרָא:

כ מִשּׁוּם דִּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲלִימָא קַשְׁיָא, דַּחֲלוּקִים הֵם שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים גַּם מִשְּׂעִירֵי הָרְגָלִים, לְהָכִי פָּרִיךְ לֵיהּ. וְהוּא הַדִּין נַמִּי דַּהֲוָה מָצֵי לְמִפְרָךְ לְתַנָּא קַמָּא מִשְּׂעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם שְׂאָר הַשְּׂעִירִים. וּמִסְתַּבֵּר נַמִּי דְּמַה שֶׁכָּתַב הָרַ"ב וְכֵן רַשִׁ"י, רַבִּי מֵאִיר הוּא דְּקָאָמַר לֵיהּ, לָאו דַּוְקָא כּוּ', אֶלָּא חֲכָמִים הֵשִׁיבוּ לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר:

משנה ה

כא **מוֹסִיף כּוּ**'. דִּלֹּא דָּרִישׁ אִתָּהּ נוֹשֵׂא עָוֹן וְאֵין אַחֵר כּוּ'. וּסְבִירָא לֵיהּ נַמִּי דְּאִתַּקּוּשׁ רְגָלִים לַשָּׂעִיר הַחִיצּוֹן כּוּ'. תּוֹסְפוֹת:

כב **מוֹסִיף כוּ'**. וְדִרְגָלִים לֹא מְכַפְּרֵי אַדְיוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּרָשָׁא דְאַחַת בַּשָּׁנָה. וּדְיוֹם הַכִּפּוּרִים מוֹסִיף, דְּאָמַר קְרָא וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה, קַרְנוֹתָיו דְּמִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי הוּא דְּאִינוּ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כַפָּרוֹת, הָא דְחִיצוֹן אֶפִלּוּ שְׁתֵּי כַפָּרוֹת. גְּמָרָא:

משנה ו

כג **וְעַל זְדוֹן כוּ'**. אַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן אַחַת כַּפָּרָה אַחַת כוּ'. כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּאֵין זֶה שְׁתֵּי כַפָּרוֹת אֶלָּא מַה שֶּׁקָּרְבָּן אַחֵר מְכַפֵּר. אִי נַמִי, כַּפָּרָה אַחַת לְשׁוֹגֵג וְאַחַת לְמֵזִיד:

כד וְכֵן הוּא אוֹמֵר [מְלָכִים ב ג] מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי. וְאוֹמֵר [שָׁם ח] אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא. גְּמָרָא:

כה דְּלֵיכָּא לְפָרוּשֵׁי דְּנוֹדַע לוֹ שֶׁשָּׁגַג וַדַּאי, דְּאִם כֵּן הָוֵי לֵיהּ חַיָּבֵי חַטָּאת וַאֲשָׁמוֹת וַדָּאִין, וּתְנַן בְּמַסֶּכֶת כְּרֵתוֹת, חַיָּבֵי חַטָּאת וַאֲשָׁמוֹת וַדָּאִין שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים חַיָּבִין לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל חַיָּבֵי אָשָׁם תָּלוּי פְּטוּרִין. רַשְׁ"י:

כו **עֲשֵׂה**. בַּגְּמָרָא, הֵיכִי דָּמֵי, אִי דְּלָא עֲבִיד תְּשׁוּבָה וְבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה, אִי דַּעֲבִיד תְּשׁוּבָה כָּל יוֹמָא נַמִי כוּ'. וּמַסִּיק בְּדְלָא עֲבִיד תְּשׁוּבָה, וְרַבִּי הִיא דְּסָבִירָא לֵיהּ עַל כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בֵּין עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבֵין לֹא כוּ' יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, חוּץ מִפּוֹרֵק עֹל וּמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה וּמֵפֵר בְּרִית בַּבָּשָׂר. שֶׁאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְאִם לָאו אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. וְזֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה, בִּשְׁאָר יוֹמֵי. רַשְׁ"י:

משנה ז

כז **אֶחָד כוּ'**. בַּגְּמָרָא יְלֵיף לֵיהּ:

כח **הַכֹּהֲנִים**. דְּהָא כְּתִיב בָּתַר מַעֲשֵׂה פַּר וְשָׂעִיר וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ'. וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דְּבַשָּׂעִיר הַפְּנִימִי כְּתִיב אֲשֶׁר לָעָם, וְלֹא לַכֹּהֲנִים, וְחִיצוֹן אִתַּקַּשׁ לַפְּנִימִי. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב

משנה א

א רַשְׁ"י. מִשְׁמַע שֶׁפֵּרֵשׁ כֻּלָּהּ מַתְנִיתִין בִּידִיעָה גְּמוּרָה. שֶׁפֵּרֵשׁ וְיָדַע שֶׁנִּטְמָא כוּ'. וְהַמְדַקְדֵּק יָכוֹל לְפָרֵשׁ כֻּלָּהּ מַתְנִיתִין בִּידִיעַת בֵּית רַבּוֹ. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן פֶּרֶק קַמָּא מִשְׁנָה ג'. וְעוֹד דַּע, שֶׁעִם זֶה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהֵא לוֹ יְדִיעָה שֶׁנִּטְמָא צָרִיךְ גַּם כֵּן שֶׁתְּהֵא לוֹ יְדִיעָה שֶׁזֶּה מְקֻדָּשׁ וְשֶׁזֶּה קֹדֶשׁ:

ב וְהֵיכִי טַעֲמָא נַמִּי דְּלֹא תָנֵי אַרְבַּע שֶׁהֵם שְׁמֹנָה, וְהֵיכִי עוֹד אַרְבַּע יְדִיעוֹת בַּסּוֹף, דְּלֹא חָשֵׁיב הָנֵי יְדִיעוֹת דְּאִיתְנְהוּ בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, שֶׁאֵין אָדָם מֵבִיא חַטָּאת אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

ג בְּהֶדְיָא. אֶלָּא מֵרִבּוּיָא דִּוְנֶעֱלַם דָּרְשִׁינַן לַהּ בְּסוֹף פִּרְקִין:

ד וְלֹא קַשְׁיָא אַמַּאי לֹא חָשֵׁיב לְהוּ וְלֶהֱוֵי שֵׁשׁ, דְּמִכֵּיוָן דְּחָשְׁבִינַן יְדִיעַת הַטֻּמְאָה דְּלַקֹּדֶשׁ וְכֵן דְּלַמִּקְדָּשׁ, וְכֵן יְדִיעַת הַמִּקְדָּשׁ גַּם יְדִיעַת הַקֹּדֶשׁ, אֵין לְהוֹסִיף בְּמִנְיַן יְדִיעוֹת הֶעְלֵם שְׁנֵיהֶם יַחַד, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִמְנוּ כָּל אַחַת בִּפְרָט:

משנה ב

ה **לְעֲזָרָה.** דְּבָעֲזָרָה נָאֱמַר כָּרֵת לְטָמֵא הַנִּכְנָס, כִּדְאִיתָא בְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק קַמָּא דְּכֵלִים:

ו שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר [דְּבָרִים לג] וַיְהִי בִּישֻׁרוּן מֶלֶךְ. הָרַמְבַּ"ם:

ז כְּלוֹמַר וְכֵיוָן שֶׁאָחִיו כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה אִם כֵּן הָיָה שָׁם אוּרִים וְתֻמִּים. וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת אַף עַל גַּב דְּאַהֲרֹן הָיָה בְּבִנְיַן הַמִּשְׁכָּן וְכִי נִשְׁאֲלוּ בְּאוּרִים וְתֻמִּים לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן, הֲלֹא קֹדֶם שֶׁנִּתְכַּהֵן אַהֲרֹן עַל יְדֵי הַמִּלּוּאִים נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן:

ח רַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם. וּבְסַנְהֶדְרִין פֵּרֵשׁ הָר"ב מִשּׁוּם דְּמֹשֶׁה בְּמָקוֹם סַנְהֶדְרִין הָוָה קָאֵי. וְטַעֲמָא דְּמִסְתַּבֵּר הוּא, לְפִי שֶׁלֹּא נִמְצָא מִנּוּי שִׁבְעִים לַסַּנְהֶדְרִין כִּי אִם בְּפָרָשַׁת מִתְאוֹנְנִים, וְהָיָה זֶה אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן כּוּ'. וּלְפֵרוּשָׁם דְּהָכָא, צָרִיךְ לוֹמַר דִּשְׁבִעִים זְקֵנִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּסוֹף פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים הֵם הָיוּ מְיֻחָדִים שֶׁבְּעֵדָה לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, כְּעֵין סַנְהֶדְרִין:

ט כְּלוֹמַר שֶׁאֵין טַעַם בַּדָּבָר לְמָה זוֹ נֶאֱכֶלֶת וְלָמָּה זוֹ נִשְׂרֶפֶת, אֶלָּא עַל פִּי נָבִיא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָשׂוּ כֵּן. דְּלֵיכָּא לְמֵימַר דְּחִיצוֹנָה כִּי אַתְיָא קְדֻשָּׁה הַמָּקוֹם וְהַפְּנִימִית הִיא לֹא נִפְסֶלֶת בְּיוֹצֵא וְשֶׁלְּכָךְ נֶאֱכֶלֶת, דְּהָא בְּלֹא הָא לֹא סָגֵי:

י בַּגְּמָרָא, מַאי גְּדוֹלוֹת, אִילֵימָא כּוּ', אֶלָּא גְּדוֹלוֹת שֶׁבַּתּוֹדָה, וּמַאי נִיהוּ חָמֵץ. דְּחַלּוֹת הֶחָמֵץ הָיוּ גְּדוֹלוֹת מִשֶּׁל מַצָּה (כְּדִתְנַן רֵישׁ פ"ז דִּמְנָחוֹת):

יא פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י, הוּא מִזְמוֹר שֶׁל חֲנֻכַּת הַבַּיִת, לְכָךְ אוֹמֵר אוֹתוֹ. וּבַגְּמָרָא מְסַיֵּם וְשִׁיר שֶׁל פְּגָעִים עַד כִּי אַתָּה ה' מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר מִזְמוֹר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי [מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ] ה' מָה רַבּוּ צָרָי כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **וּבֵית דִּין כּוּ'.** לְמֵימְרָא דְּבֵית דִּין קַמֵּי תּוֹדָה אָזְלֵי, וְהַכְּתִיב (נְחֶמְיָה יב) וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וַחֲצִי שָׂרֵי יְהוּדָה. הָכִי קָאָמַר, בֵּית דִּין מֵהַלְכִין וּשְׁתֵּי תּוֹדוֹת מֵהַלְכוֹת וּבֵית דִּין אַחֲרֵיהֶם. גְּמָרָא. כְּלוֹמַר דְּתָנֵי בֵּית דִּין כּוּ' וַהֲדַר מְפָרֵשׁ כֵּיצַד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **הַפְּנִימִית**. פְּלִיגֵי תַּנָּאֵי בַּגְּמָרָא, חַד אָמַר זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ הָיוּ מְהַלְּכוֹת, כְּלוֹמַר שְׁנֵי כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אוֹתָם זֶה אֵצֶל זֶה, וְהַוָיָא הַפְּנִימִית הַךְ דְּמַקְרְבָא אֵצֶל חוֹמָה. וְחַד אָמַר זוֹ אַחַר זוֹ, וְהָוֵי הַפְּנִימִית הַךְ דְּמַקְרְבָא לְבֵית דִּין:

יד **אֵין חַיָּבִין**. הָכִי קָאָמַר, הַנִּכְנָס לְמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהַנִּכְנָס לְמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהַנִּכְנָס כּוּ' כֻּלָּם אֵין חַיָּבִין עַל הַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנָס כָּל אֶחָד וְאֶחָד:

משנה ג

טו **בָּעֲזָרָה**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לַהּ אַף לַנִּטְמָא בִּפְנִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **וְהִשְׁתַּחֲוָה כּוּ'**. שְׁעוּרִין הַלָּלוּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הֵם בְּמִי שֶׁנִּטְמָא בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה. רַשִׁ"י:

יז וְזוֹ כְּרִיעָה בְּעִלְמָא. גְּמָרָא:

יח גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, מְחַיֵּב מִשּׁוּם שְׁהִיָּה. וְהַדִּין עִמּוֹ כּוּ'. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּהִשְׁתַּחֲוָיָה דְּכִלַּפֵּי חוּץ בָּעֵי שְׁהִיָּה, וְאִי לֹא, לֹא. אֲבָל לֹא דְּבָעֵי הִשְׁתַּחֲוָיָה עַל כָּל פָּנִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט לֹא בְּמְהִירוּת וְלֹא בַּאֲרִיכוּת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

כ **שֶׁבַּנִּדָּה**. דְּאָמַר קְרָא (וַיִּקְרָא טו) וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו, אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת נִדָּתָהּ תְּהֵא עָלָיו. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

כא דְּאִלּוּ אַשְׁאַר מְחַיְּבֵי קָרְבָּנוֹת, מְחַיֵּב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֲפִלּוּ לֹא נוֹדַע לוֹ בְּאֵיזֶה חֵטְא שֶׁחָטָא. כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ד' דִּכְרֵתוֹת. גְּמָרָא:

כב **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כּוּ'**. וְאַיְדֵי דְּבָעֵי לְמִכְתַּב בְּהֵמָה וְחַיָּה לִדְרָשָׁא כּוּ', כָּתַב נַמִּי שֶׁרֶץ, כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כָּל פָּרָשָׁה שֶׁנֶּאֱמְרָה וְנִשְׁנֵית לֹא נִשְׁנֵית אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּבָר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ:

פרק ג

משנה א

א כְּרַבִּי עֲקִיבָא בְּמִשְׁנָה ה':

ב **הֵיכָן כּוּ'**. וְלֹא, וַהֲרֵי נָמְלָה. בְּרִיָּה שָׁאנֵי. וַהֲרֵי הֶקְדֵּשׁ שֶׁהוּא חַיָּב מְעִילָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה וַאֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת, וּמִשְׁנֵי הָא בָּעֵינַן שָׁוֶה פְּרוּטָה שֶׁזֵּהוּ שִׁעוּרוֹ. וְהָא מְפָרֵשׁ דְּכֻלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ דְּמִחַיַּב בְּכָל שֶׁהוּא. מְפָרֵשׁ נַמִּי כִּבְרִיָּה דָּמֵי. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י כִּבְרִיָּה בִּשְׁאָר אִסּוּרִים דָּמֵי. בְּרִיָּה טַעֲמָא מַאי מִשּׁוּם דְּחָשִׁיבָה, מְפָרֵשׁ נַמִּי אִיהוּ אַחַשְׁבֵיהּ דְּאַסְרֵיהּ עֲלֵיהּ. גְּמָרָא:

ג **בְּמִדַּבֵּר**. כְּלוֹמַר מְדַבֵּר וְאוֹסֵר. דְּהָא אַשְׁכְּחַן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, אֶלָּא דְּהָתָם מְדַבֵּר וְחוֹטֵא הוּא. וְכֵן מַשְׁכַּחַת מְגַדֵּף כּוּ'. גְּמָרָא. וְתוֹסָפוֹת:

ד מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּיָלְפִינַן מִקְּרָא כּוּ'. וְאִי בָּעֵית אֵימָא סְבָרָא, דְּאָמַר לֵיהּ אֱינִישׁ לְחַבְרֵיהּ נְטָעִם מִידֵּי וְעָיְלֵי וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ. וּבִלְשׁוֹנָם הָוּוּ קָרֵי לַאֲכִילָה טְעִימָה. וְאִצְטְרִיךְ סְבָרָא לְקָרָא, דְּמַהוּ דְּתֵימָא בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, קָא מַשְׁמַע לָן. הָר"ן בְּשֵׁם בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת:

משנה ד

ה רַשִׁ"י. וּכְלוֹמַר וְהוֹאִיל וְאִי לָאו דְּרַחֲמָנָא אַסְרִינְהוּ הָיוּ רְאוּיִין לַאֲכִילָה, הִלְכָךְ יֵשׁ כָּאן מָקוֹם חִיּוּב, וְכִדְמַסִּיק לְקַמָּן דְּהַיְנוּ בְּכוֹלֵל כּוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **קוֹנָם כּוּ'**. צָרִיךְ לְפָרֵשׁ בְּמִידֵּי דְּלָא מִשַּׁעְבַּד לָהּ:

ז **אָכַל**. וְצָרִיךְ שֶׁיֵּדַע כֵּן בִּשְׁעַת הַשְּׁבוּעָה, דְּאִם לֹא כֵן הַוְיָא נִדְרֵי שְׁגָגָה, וְנִדְרֵי שְׁגָגוֹת מֻתָּרִים כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ג' דִּנְדָרִים מִשְׁנָה ב':

משנה ה

ח **שֶׁאֲתֵן**. מַאי אֲתֵן. אֵילֵימָא צְדָקָה לָעֲנִי, מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר נָתוֹן תִּתֵּן, וּתְנַן לְקַמָּן נִשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא קִיֵּם, פָּטוּר. אֶלָּא מַתָּנָה לְעָשִׁיר. גְּמָרָא:

ט וַאֲפִלּוּ הָכִי רְגִילוּת לְפָרֵשׁ בִּכְלָל וּפְרָט וּכְלָל. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

י **הַמִּצְוָה כּוּ'**. אָמַר רַחֲמָנָא לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב, אָמְנָם הוּא מְחַיֵּב בִּשְׁבוּעָה עַל דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר בּוֹ שֶׁיֵּיטִיב בְּמָקוֹם לְהָרַע אוֹ יָרַע בִּמְקוֹם לְהֵיטִיב, וְהֵם דִּבְרֵי רְשׁוּת. הָרַמְבַּ"ם. וּכְלוֹמַר דְּאִלּוּ בִּדְבַר מִצְוָה כְּשֶׁיִּשְׁבַּע לְהֵיטִיב וְלֶאֱכֹל דָּבָר אָסוּר, הוּא מֵרַע לְנַפְשׁוֹ. וּכְשֶׁיִּשְׁבַּע לְהָרַע שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חָמֵץ בְּפֶסַח, הוּא מֵיטִיב לְנַפְשׁוֹ:

יא **שֶׁלֹּא כּוּ' שֶׁאִם כּוּ'**. דְּאִם יִשְׁבַּע לְבַטֵּל מַה שֶּׁנִּשְׁבַּע עָלָיו מֵהַר סִינַי, לֵיכָּא קַל וָחֹמֶר לְחַיְּבֵיהּ כְּשֶׁלֹּא יְבַטֵּל, אֶלָּא יֵעָשֶׂה כְּמֻשְׁבָּע כּוּ', וּלְפִיכָךְ בָּזֶה אַף רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא מוֹדֶה:

משנה ז

יב פֵּרוּשׁ דְּהָכִי מַשְׁמַע, שֶׁלֹּא אֹכַל שִׁעוּר אֲכִילָה מִכָּכָר זוֹ. וְלֹא נָקַט כִּכָּר זוֹ אֶלָּא לְמִשְׁרֵי נַפְשֵׁיהּ בְּאַחֲרִינָא. כֶּסֶף מִשְׁנֶה בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א:

יג וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת. נִרְאֶה דְּיֵשׁ סְפָרִים דְּלֹא גָּרְסֵי שֶׁלֹּא אֹכֶלְנָּה שְׁלִישִׁית, וַאֲפִלּוּ הָכִי שָׁמְעִינַן שֶׁאִם נִשְׁאַל כּוּ', מִדְּקָתָנֵי אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת וְלֹא קָתָנֵי חַיָּב אַחַת:

יד **זוֹ כּוּ'**. לְמִעוּטֵי אֹכַל וְלֹא אָכַל מִמַּלְקוֹת, שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה. גְּמָרָא:

משנה ח

טו **שֶׁל אֶבֶן כו'**. אֲבָל שֶׁל זָהָב לֹא שְׁכִיחַ. הִלְכָךְ לֹא אַפֵּיךְ נַמִּי לְמִתְנֵי עַל הָעַמּוּד שֶׁל זָהָב כִּדְמַפֵּיךְ עַל הָאִישׁ וְגוֹ':

טז בַּגְּמָרָא. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, פֵּרוּשׁ, בִּשְׁבוּעָה. וְכָתַב הָר"ן דְּטַעֲמָא דְּאֵין שְׁבוּעַת בִּטּוּי וְאֵין הַפֵּרוֹת נֶאֱסָרִין עָלָיו, וַאֲפִלּוּ הָכִי לָקֵי, מִשּׁוּם דְּהָא וַדַּאי לֹא נִתְכַּוֵּן וְזֶה לֶאֱסֹר הַפֵּרוֹת, שֶׁאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לְכָךְ הֲוָה לֵיהּ לֶאֱסֹר בְּלֹא שׁוּם תְּנַאי, שֶׁהֲרֵי עַכְשָׁיו גַּם כֵּן פֵּרוֹת אֲסוּרִים עָלָיו, וְלָמָּה תָּלָה נִדְרוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ, אֶלָּא וַדַּאי לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְקַיֵּם שֶׁרָאָה אוֹתוֹ הַדָּבָר, וּמִשּׁוּם הָכִי לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. וְלִדְבָרָיו כָּל פֵּרוֹת לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא הוּא הַדִּין חַד פֵּירָא, וְכֵן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' דִּנְדָרִים כָּתַב הָר"ב כִּכְּר זוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יז בַּגְּמָרָא, בְּטָרוּף. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲרִיצִים כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד. כָּךְ רָאִיתִי נָחֹשׁ מְנֻמָּר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יח הַיְנוּ דָּבָר שֶׁאֵי אֶפְשָׁר. רַשִׁ"י. וּלְדִבְרֵיהֶם מַתְנִיתִין הָכִי קָאָמַר, שֶׁלֹּא נָעִידְךָ הַיְנוּ נִשְׁבַּע לְבַטֵּל כו'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **זוֹ כו'**. לִמְעוּטֵי אֲכַלְתִּי וְלֹא אֲכַלְתִּי דְּחַיָּב קָרְבָּן. וְרַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּרֵישׁ פִּרְקִין. גְּמָרָא:

משנה ט

כ **שָׁוְא**. תֵּימַה, דִּשְׁתֵּיהֶן שְׁבוּעוֹת בִּטּוּי. דִּשְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל הַיְנוּ כַּזַּיִת, כְּמוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל. וְשֶׁלֹּא אֲכָלָנָה הַיְנוּ שֶׁלֹּא אֲכָלָנָה כֻּלָּהּ. וְשֶׁמָּא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אֹכַל לְשֶׁלֹּא אֹכַל. תּוֹסָפוֹת:

כא שֶׁהֲרֵי יָצְאתָה שְׁבוּעָה לַשָּׁוְא עַל דָּבָר שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ, וּמֵאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הוּא עוֹבֵר, אֲפִלּוּ קִיֵּם שְׁבוּעָתוֹ. גְּמָרָא:

משנה י

כב מִדְּתָנַן לְקַמָּן אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ כו'. וְיָלְפִינַן לַהּ מִדִּכְתִיב וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ הָר"ן, דְּאִי לֹא דָּמְיָא כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה אַמַּאי מְבַדְּקָא, אֲפִלּוּ מֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים אֵין כָּאן, שֶׁהֲרֵי לֹא אָמְרָה כְּלוּם אַחַר שְׁבוּעָה. דִּלֹּא דָּמֵי לְמַשְׁבִּיעַ עֲדִים שֶׁכּוֹפְרִים אַחַר הַשְּׁבוּעָה וְאוֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כו', אֶלָּא וַדַּאי כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו דָּמֵי:

פרק ד

משנה א

א **שְׁבוּעַת כו'**. שְׁבוּעָה לֹא כְתִיב בְּהֶדְיָא בַּקְּרָא, אֶלָּא יָלְפִינַן מִקּוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּרֵישׁ מַתְנִיתִין דְּסוֹף פִּרְקִין:

ב כְּלוֹמַר, אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ בַּר מַלְקוֹת, שֶׁנִּתְּקַ לַעֲשֵׂה דְּהַשְׁבוֹן:

ג מִכְּלָל דְּמֶלֶךְ מִדְּאוֹרַיְתָא אֵינוֹ כָּשֵׁר לְהָעִיד, וְהָכִי אִיתָא בְּהֶדְיָא בַּגְּמָרָא דִּמְמַעֲטִינַן מְשַׁחֵק בְּקֻבְיָא וְכָל שֶׁכֵּן מֶלֶךְ. וּכְלוֹמַר שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, דִּכְתִיב (דְּבָרִים יז) שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ, שֶׁתְּהֵא אֵימָתוֹ עָלֶיךָ, וְהַבָּא לְהָעִיד צָרִיךְ לַעֲמֹד לִפְנֵי הַדַּיָּן וְדֶרֶךְ בְּזָיוֹן הוּא לוֹ. וּלְפִי זֶה אַף בְּמַלְכֵי בֵּית דָּוִד אָיְרִינַן, דְּאֵינָן רְאוּיִין לְהָעִיד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **מִפִּי עַצְמוֹ**. דְּיֵלִיף לַהּ מִגְּזֵרָה שָׁוָה דְּתֶחֱטָא תֶּחֱטָא מִפִּקָּדוֹן. וְסָבַר דּוּן מִנַּהּ. וּמִנַּהּ כְּלוֹמַר, דְּדָיְנִינַן מִנַּהּ לְחַיְּבוֹ אַף מִפִּי עַצְמוֹ, וּמִנַּהּ כִּי הָתָם דְּמַחַיְבֵי בֵּין בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁלֹּא בְבֵית דִּין. דְּנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר כְּתִיב, מַשְׁמַע בֵּין בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁלֹּא בְבֵית דִּין. רַשִׁ"י:

ה וְכֵן אִם עָנָה אָמֵן אַחַר הַשְּׁבוּעָה. רַשִׁ"י:

ו אַף עַל גַּב דְּלֹא עָנָה אָמֵן. שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:

ז שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה:

ח **בֵּין כּוּ**'. דִּסְבִירָא לְהוּ דּוּן מִנַּהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרַהּ. כְּלוֹמַר, לְאַחַר שֶׁהֻבְאַת מִפִּי עַצְמוֹ לִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת מִפִּקָּדוֹן, אוֹקֵי בְּאַתְרַהּ בְּדִין הַכָּתוּב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, דְּמִפִּי אֲחֵרִים שֶׁמִּשְׁפָּטוֹ דָּוְקָא בְּבֵית דִּין, הָכִי נַמִּי מִפִּי עַצְמוֹ שֶׁהֻבְאַת אֵינוֹ אֶלָּא בְּבֵית דִּין:

משנה ב

ט וּמִמֵּילָא שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת. דְּאִי לָאו הָכִי אֵינָהּ אָסוּרָה. וְהַיְנוּ זְדוֹן הָעֵדוּת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י רַשִׁ"י. וְתָמְהוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּתֵיפּוֹק לֵיהּ דִּבְקוּשְׁטָא קָא מִשְׁתַּבְּעִי. וְתֵרֵץ הָרַ"ן, דְּרַשִׁ"י הָכִי קָאָמַר, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּשְׁבְּעוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין, יוֹדְעִין הָיוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיוּ מִתְכַּוְּנִים לָשׁוֹם לֵב, אֲבָל לֹא הָיוּ צְרִיכִין יְדִיעָה אַחֶרֶת, וְנִמְצָא מַה שֶּׁנִּשְׁבְּעוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים לֹא נִשְׁבְּעוּ עַל הָאֱמֶת, שֶׁאִלּוּ הָיוּ שָׂמִים לֵב בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹדְעִים הָיוּ, שֶׁהֲרֵי מִיָּד כְּשֶׁנִּתְיַשְּׁבוּ נִזְכְּרוּ בְּלֹא שׁוּם חִדּוּשׁ יְדִיעָה, וַאֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁהָיוּ סְבוּרִים לִשָּׁבַע עַל הָאֱמֶת, פְּטוּרִים, מִשּׁוּם דַּאֲנוּסִים הָיוּ כוּ'. אֲבָל וַדַּאי דְּהוּא הַדִּין וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁסְּבוּרִים שֶׁמֻּתָּרִים לְנַמְרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יא **שֶׁאָמְרוּ**. בְּלֹא שְׁבוּעָה, אֵין אָנוּ כוּ', וְאָמַר לָהֶם מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁיְּהֵא אֱמֶת מַה שֶּׁאֲמַרְתֶּם, וְאָמְרוּ אָמֵן, חַיָּבִים. אֲבָל אִם שָׁתְקוּ אַחַר הַשְּׁבוּעָה, אֵין כָּאן קַבָּלַת שְׁבוּעָה. רַשִׁ"י. וְנִרְאֶה מִלְּשׁוֹנוֹ דְּדַוְקָא שָׁתְקוּ, אֲבָל כָּפְרוּ וְאָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כוּ' חַיָּבִים. וּמֵיָרֵי בְּבֵית דִּין. וּמַתְנִיתִין אֲפִלּוּ כְּרַבָּנָן. וְאָמֵן לְאוּ דַּוְקָא, וְלֹא נִקְּטוּ אֶלָּא כְּדֵי לְקַצֵּר. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (אות יג):

יב **חוץ לְבֵית דִּין**. אִתְיָא נַמִּי כְּרַבָּנָן, דִּלְרַבָּנָן נַמִּי לֹא בָּעֵינַן שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין, אֶלָּא הַכְּפִירָה. דְּאַהַגְּדָה דַּוְקָא קָרָא דְּלֵוִי בְּמָקוֹם הָרָאוּי לְהַגָּדָה. תּוֹסָפוֹת:

יג וְרִישָׁא דְּתָנֵי הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין, וְלֹא אָמְרִינַן דַּהֲוֵי כְּפִירַת דְּבָרִים בְּעָלְמָא כֵּיוָן דִּכְבָר אָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כו' וְשׁוּב אֵין יְכוֹלִין לַחֲזֹר וּלְהוֹדוֹת, נִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דְּלֹא קַפְדָּה הַתּוֹרָה אַחוֹזֵר וּמַגִּיד אֶלָּא בָּתַר שְׁבוּעָה. דְּאִם לֹא יַגִּיד, בָּתַר וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה כְּתִיב. וְהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁדֶּרֶךְ הָעֵדִים לְהִשָּׁמֵט שֶׁלֹּא לְהָעִיד, וּכְשֶׁאוֹמְרִים בָּתַר שְׁבוּעָה יוֹדְעִים אָנוּ, אֵין זֶה חוֹזֵר כו'. עוֹד נִרְאֶה לִי, דְּאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לֹא מִקֶּרֶי מַגִּיד כְּלָל, דְּהָא לֹא הִגִּידוּ כְלוּם, וְהָכָא לָאו מִשּׁוּם חוֹזֵר וּמַגִּיד אַיְתִינַן עֲלָהּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכִפְּרוּ בָּתַר שְׁבוּעָה שׁוּב לֹא מָצוּ מְשַׁוּוּ נַפְשַׁיְהוּ רְשִׁיעֵי לוֹמַר יוֹדְעִים אָנוּ. וּבְהָכִי מִתְרְצָא אַמַּאי נָקֵט רֵישָׁא בְּמֻשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ, דְּלָאַשְׁמוֹעִינַן הַךְ רְבוּתָא נָקֵט בְּמִפִּי עַצְמוֹ. הָר"ן. כְּלוֹמַר דְּאִלּוּ הָוָה נָקֵט בְּמֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים, לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַתְחִיל אָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כו', לְפִי שֶׁשּׁוּב אַחַר כָּךְ כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעִין אֵין רְגִילוּת לְהָשִׁיב אֶלָּא אָמֵן, וְאִם כֵּן לֹא הָוָה יָדְעִינַן רְבוּתָא זוֹ:

משנה ד

יד גְּמָרָא. דְּאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם. וּפְרוּשׁ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, עַיֵּן בְּרֵישׁ פֶּרֶק ד' דְּנָזִיר. וְלֹא שָׁיְיהֶיָה כָּל הַכְּפִירָה תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֶלָּא שֶׁתַּתְחִיל תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

טו דְּאַף עַל גַּב דְּקָם לִשְׁבוּעָה (וְרֹב בְּנֵי אָדָם אֵין נִשְׁבָּעִין לַשֶּׁקֶר וְהָיָה מְשֻׁלָּם), דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי. גְּמָרָא:

טז **הַכּוֹפֵר כו'**. גְּמָרָא הַשְׁתָּא בָּזֶה אַחַר זֶה דְּתַרְוַיְהוּ קָא כָּפְרֵי אָמַרְתְּ הָרִאשׁוֹן חַיָּב וְשֵׁנִי פָּטוּר, כָּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד מְבַעְיָא. לֹא צְרִיכָא כְּגוֹן שֶׁכָּפְרוּ שְׁנֵיהֶם וְחָזַר אֶחָד מֵהֶן וְהוֹדָה בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, וְהָא קָמַשְׁמַע לָן דְּמַהוּ דְּתֵימָא דְּהָא דְּרֵישָׁא תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר מַהֲנֵי, הָנֵי מִלֵּי כְּפִירָה וּכְפִירָה, אֲבָל כְּפִירָה וְהוֹדָאָה אֵימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יז שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לוֹמַר יָדַעְנוּ כִּי הָיָה שָׁם כַּת אַחֶרֶת בִּשְׁעַת תְּבִיעָתָן. הָרַמְבַּ"ם:

יח נָשְׂאוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֵינָן כְּשֵׁרִים בְּעֵדוּת אַחַת. וְקָשֶׁה גּוֹסְסוֹת דְּקָאָמַר דְּמַשְׁמַע דְּתַרְוַיְהוּ גּוֹסְסוֹת לְמַאי, דִּבְאַחַת סַגִּי. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּמֵירֵי כְּגוֹן שֶׁבִּשְׁעַת רְאִיַּת הָעֵדוּת הָיוּ רְחוֹקִים. דְּבָעֵינַן תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן בְּכַשְׁרוּת:

יט וְלִמֶּדְךָ שֶׁהַגּוֹסֵס הָוֵי כְּחַי לְכָל דְּבָרָיו וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבָּן לְמִיתָה. רַשׁ"י וְהָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כ **בִּשְׁתֵּיהֶן**. שֶׁאַחַר שֶׁמֵּתוּ הַנָּשִׁים אָז כָּפְרָה הַשְּׁנִיָּה הָעֵדוּת גַּם כֵּן. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

כא **שְׁבוּעָה כוּ'**. שְׁבוּעָה זוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה, דְּכֵיוָן שֶׁאָמַר הַלָּה מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם מַשְׁבִּיעִין הֵם כוּ'. וְיֵשׁ לוֹמַר לְרִבּוּתָא נָקַט דְּאַף עַל גַּב דְּהוֹצִיאוּ הֵם עַצְמָם שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם אֲפִלּוּ הָכִי אֵינָן חַיְבִין אֶלָּא אַחַת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כב גְּמָרָא, וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י וְאַיְדֵי דְּתַנְיָא הָא, תָּנָא בַּהֲדֵיהוּ תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה וְאוֹנֵס וּמְפַתֶּה, דְּמָמוֹן שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם בָּרֹאשׁ הוּא, דּוּמְיָא דַּחֲצִי נֶזֶק שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם בָּרֹאשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כג דְּקַיְמָא לָן מוֹדֶה בְּקִנֵּס פָּטוּר, הִלְכָךְ לֹא הֲוֵי אֶלָּא גּוֹרֵם לְמָמוֹן, דְּאִלּוּ הוֹדָה הָיָה פָּטוּר, וְלָאו מָמוֹן הוּא. גְּמָרָא:

כד דְּמִסְתָּמָא מָמוֹנָא קָא תָבַע וְלֹא קְנָס, שֶׁאִם הוֹדָה לֹא יְשַׁלֵּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

כה **שֶׁאֵינִי כוּ'**. נָקַט לָהּ בִּלְשׁוֹן חִיּוּב וּבִלְשׁוֹן שְׁלִילָה:

כו **פְּלוֹנִי כוּ'**. מִשְׁנָה יְתֵרָה הִיא, דְּהָא אֲפִלּוּ מָנָה לִפְלוֹנִי כוּ' תְּנַן בְּמִשְׁנָה י"ב דְּפָטוּר. אֶלָּא הָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּדַוְקָא שֶׁפְּלוֹנִי כֹּהֵן פָּטוּר בְּכָל עִנְיָן, דְּלֹא שַׁיְיךְ בָּהּ הַרְשָׁאָה. אֲבָל מָנָה כוּ' זְמִנִּין דְּחַיָּב כְּגוֹן בְּהַרְשָׁאָה. גְּמָרָא. וּמִנַּהּ דְּהוּא הַדִּין סֵיפָא שֶׁאָנַס כוּ', דַּהֲוֵי נַמִּי מִשְׁנָה יְתֵרָה, בְּבָא בְהַרְשָׁאָה אֵירֵי. וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב (וְכֵן כָּתַב רַשִׁ"י) וּבִגְמָרָא מוֹקֵי לַהּ בְּבָא בְהַרְשָׁאָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כז וַאֲפִלּוּ הוּא עָנִי אֵינוֹ חַיָּב לוֹ אֶלָּא מִטַּעַם נֶדֶר, וְנִמְצָא שֶׁאֵין עָלָיו חִיּוּב מָמוֹן בְּשׁוּם צַד. שֶׁאֵין בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַיֵּם נִדְרוֹ, אֶלָּא שֶׁמְּנַדִּין אוֹתוֹ אוֹ מַכִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיְּקַיֵּם מוֹצָא שְׂפָתָיו. נִרְאֶה לִי:

משנה יא

כח הִקְשָׁה הָרַמְבַּ"ן, לָמָּה לִי לְמִתְנֵי הָכִי, פְּשִׁיטָא, דְּאִי מִשּׁוּם קְרוֹבִים כוּ' הָא תְּנַן בְּרֵישׁ פִּרְקִין, וְעַד מִפִּי עֵד תְּנַן בְּפֶרֶק ד' דְּסַנְהֶדְרִין מִשְׁנָה ו' כוּ'. וְתֵרֵץ דְּאַשְׁמְעִינַן אִם הֶאֱמִינָן הַנִּתְבָּע עַל עַצְמוֹ שֶׁאִם יָדְעוּ יָבֹאוּ וְיָעִידוּ, אֲפִלּוּ הָכִי פְּטוּרִין, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַדִּין אֵינָם נֶאֱמָנִים. וְנִסְתַּיֵּעַ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי. וְכֵן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא דִּידָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יב

כט **פְּטוּרִים**. כְּשֶׁלֹּא בָא בְהַרְשָׁאָה. דְּהָא בְּמִשְׁנָה ז' דְּיָקִינַן בַּגְּמָרָא דְּבָא בְהַרְשָׁאָה יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָם וּמִתְחַיְּבִים בְּהַשְׁבָּעָתוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יג

ל **מַשְׁבִּיעַ**. דִּקְרָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה כְּתִיב, וּבְגְּמָרָא יָלְפִינַן דְּאָלָה הִיא שְׁבוּעָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא גְּמָרָא, דְּאִי לָאו הָכִי מַאי קָאָמַר. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, בְּשְׁבוּעָה מַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּאֶחָד מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ. וּכְלוֹמַר שֵׁם אוֹ כִּנּוּי. כִּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לב **בְּחַנּוּן כּוּ**'. דַּהֲוֵי כְּמִי שֶׁנִּשְׁבָּע בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵלּוּ שְׁמוֹתָיו אֶלָּא כִּנּוּיִין בָּעָלְמָא, הַיְנוּ טַעֲמָא דִּבְמִי שֶׁהוּא חַנּוּן בְּמִי שֶׁהוּא רַחוּם קָאָמַר, וְלֹא דָּמֵי לְנִשְׁבָּע בְּשָׁמַיִם וָאָרֶץ, דְּכֵיוָן דְּלֵיכָּא מִידֵי אַחֲרִינָא דְּאִקְּרֵי רַחוּם וְחַנּוּן, וַדַּאי בְּמִי שֶׁהוּא חַנּוּן בְּמִי שֶׁהוּא רַחוּם קָאָמַר. הָכָא דְּאִיכָּא שָׁמַיִם וָאָרֶץ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ קָאָמַר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לג **חַיָּב**. דְּתָנוּ רַבָּנָן וְנֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת (וַיִּקְרָא כד), יָכוֹל לֹא יְהֵא חַיָּב אֶלָּא עַל שֵׁם הַמְיֻחָד בִּלְבַד, מִנַּיִן לְרַבּוֹת אֶת הַכִּנּוּיִין, תַּלְמוּד לוֹמַר אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו כּוּ', מִכָּל מָקוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וּמֵהָכָא שָׁמְעִינַן דִּפְלוּגְתַּיְהוּ בְּשֵׁם הַמִּתְבָּרֵךְ. וְכֵן נִרְאֶה מִלְּשׁוֹן הָרַ"ב בְּסָמוּךְ. וּלְפִיכָךְ לְשׁוֹן בְּכֻלָּן דִּתְנַן, כְּמוֹ לְכֻלָּן. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, בְּאֶחָד מֵהֶם כְּמוֹ לְאֶחָד:

לד **יְכֻבָּה אֱלֹהִים כּוּ**'. לְשׁוֹן רַשִׁ"י יְכֻבָּה ה' אֱלֹהִים. וְכֵן יְכֻבָּה אֱלֹהִים גָּרְסִינַן. וּלְדַעְתִּי לֹא גָּרְסִינַן בָּרִישָׁא אֱלֹהִים כְּלָל. אֶלָּא יְכֻבָּה ה'. וּבְרַשַׁ"ל כָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, הָרִי"ף גָּרַס בְּתַרְוַיְהוּ שֵׁם יוּ"ד הֵ"י, וְלֹא אֱלֹהִים. אָכֵן גַּם גִּרְסָא זוֹ יְשָׁרָה. וְקָא מַשְׁמַע לָן אַף שֶׁזֶּה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה שֵׁם יוּ"ד הֵ"י וְהוּא אוֹמֵר וְכֵן יְכֻבָּה אֱלֹהִים אֶפְלוּ הָכִי הָוֵי אָלָה:

לה **הַכְּתוּבָה**. דְּהָא כְּתִיב בָּהּ כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית (דְּבָרִים כט). רַשִׁ"י:

לו **פּוֹטְרִין**. פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ן זַ"ל, דְּאַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא סְבִירָא לְהוּ דִּמְכַלֵּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן, הָכָא מִשּׁוּם הָכִי פָּטְרִינַן, דְּבָעִינַן קְרָא כְּדִכְתִיב וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה, אֲבָל לֹא שֶׁשָּׁמְעָה בְּרָכָה וְנִשְׁמְעָה מִתּוֹכָהּ קְלָלָה. הָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן:

פרק ה

משנה א

א וּכְלוֹמַר דְּאִלּוּ לֹא הוֹדָה, מִי מְחַיְּבוֹ קָרְבָּן. וְהוּא הַדִּין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב רַשִׁ"י. וּפֵרֵשׁ הָרַשַׁ"ל דְּבָא לוֹמַר דְּמִפֵּי עַצְמוֹ חַיָּב אַף בְּלֹא טַעֲנַת הַתּוֹבֵעַ. וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דַּף ל"ב:

ג **עַד כּוּ**'. מִשּׁוּם דְּמִשְׁבּוּעַת הָעֵדוּת גָּמְרִינַן לַהּ, וּסְבִירָא לֵיהּ דִּוּן מִנַּהּ וּמִנַּהּ, וְהָתָם בְּבֵית דִּין. רַשִׁ"י:

ד **כֵּיוָן כו'**. דִּסְבִירָא לְהוּ דִּוּן מִנַּהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרַהּ. רַשׁ"י:

ה רַשׁ"י. וּמַשְׁמַע, הָא שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר בִּשְׁבוּעָה זוֹ יוֹדְעִים הֵם, וְכִדְפֵרְשׁוּ לְעִנְיַן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וְסָמְכוּ אַדִּלְעֵיל. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב אֲבָל זָכוּר כו', הוּא הַדִּין הָתָם, וְסָמַךְ אַדְּהָכָא:

ו דְּבִכְרֵתוֹת יָלְפִינַן לַהּ אַכָּל הָאֲשָׁמוֹת. תּוֹסָפוֹת וְהָר"ן:

משנה ב

ז **אָמַר לוֹ תֵּן כו'**. לְאוֹ דַּוְקָא שֶׁאָמַר לוֹ כו' כִּדְיָלְפִינַן מִוְּכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ כו'. וּמִכָּל מָקוֹם בַּעֲמִיתוֹ בָּעִינַן, דְּאַף עַל גַּב דְּהַכְחָשָׁה כָּל דְּהוּ אֲפִלּוּ בְּלֹא תְּבִיעָה סַגִּי, מִכָּל מָקוֹם הַשְׁבוּעָה צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא בִּפְנֵי עֲמִיתוֹ, אִי נַמִּי לִפְנֵי הַמַּרְשָׁה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ח **מַשְׁבִּיעֲךָ**. לְאוֹ שֶׁהַתּוֹרָה חִיְּבַתּוּ בִשְׁבוּעָה וּלְכָךְ מַשְׁבִּיעוֹ, שֶׁלֹּא מָצִינוּ שֶׁיִּתְחַיֵּב הַשּׁוֹמֵר שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא כְּשֶׁהוֹדָה שֶׁהוּא שׁוֹמֵר וְרוֹצֶה לִפְטֹר עַצְמוֹ מֵחִיּוּב הַתַּשְׁלוּמִין, אֲבָל לֹא בְּכוֹפֵר שֶׁהוּא שׁוֹמֵר. אֶלָּא אִם הִשְׁבִּיעוֹ וְהָלָה נִשְׁבַּע קָאָמְרִינַן:

ט **אָמֵן**. לְרַבָּנָן דְּסְבִירָא לְהוּ מִפִּי אֲחֵרִים נַמִּי חַיָּב אֲפִלּוּ חוּץ לְבֵית דִּין, הָוֶה מָצֵי לְפָרוֹשֵׁי מִפִּי אֲחֵרִים, אֶלָּא אַיְדֵי דְּלֵעֵיל, תֵּנֵי נַמִּי הָכָא בְּכָהַאי גַּוְנָא:

משנה ג

י **הָיוּ כו'**. בְּסִפְרָא נִשְׁנָה נַמִּי לְעִנְיַן עֵדוּת. וְכֵן הוּא נַמִּי בָּרְמְבַּ"ם:

יא **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כו'**, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כו'**. מִסְתַּבְּרָא דִּפְלִיגֵי נַמִּי אַסֵּיפָא. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יב **וּפָגַם**. וְהָרְמְבַּ"ם כָּתַב בִּשֶּׁת וּפָגַם וְצָעַר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יג **גָּנַבְתָּ כו'**. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם כֶּפֶל בְּהוֹדָאָה, מְשַׁלֵּם הוּא אֶת הַקֶּרֶן בְּהוֹדָאָתוֹ. הָרְמְבַּ"ם. וְלֹא הִתְבָּאֵר בַּגְּמָרָא לְמַאי צְרִיכֵי לְכָל הָנֵי בָּבוֹת:

פרק ו

משנה א

א **הַדַּיָּנִין**. הָא דְּלָא נָקֵט נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים כְּדִתְנַן לְעֵיל גַּבֵּי פִּקָּדוֹן, נִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דִּשְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין הִיא עַצְמָהּ שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. וְזֶה לְשׁוֹן הָרְמְבַּ"ם, שֶׁדָּבָר בָּרוּר וְגָלוּי שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים אוֹ הֶסֵת בְּשֶׁקֶר, שְׁיְהֵא חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן:

ב רַשׁ"י. פֵּרוּשׁ לְפֵרוּשׁוֹ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן הוּא בְּטוֹעֵן נֶאֱנָסוּ אוֹ נֶאֱבְדוּ אוֹ נִגְנְבוּ, וְכֵן שְׁבוּעַת עֵד אֶחָד שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין נַמִּי הִיא, הָכִי קָתָנֵי, שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין שֶׁל מִוָּדֶה

בְּמִקְצָת צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה. וְלָאו כָּל שֶׁשְּׁבוּעַת הַדַּיָּנִין קָתָנֵי. אִי נַמִי, דִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן לָאו דְּדַיָּנִין הִיא, דְּשֵׁם אַחֵר יֵשׁ לָהּ. וְכֵן שְׁבוּעַת עֵד אֶחָד כֵּיוָן דְּלֹא נִכְתְּבָה בְּהֶדְיָא לֵיתָא בִּכְלַל זֶה. הָרַ"ן. וְטַעֲמָא דְעֵד אֶחָד לֹא בָּעֵי שְׁתֵּי כֶּסֶף, מִשּׁוּם דְּכָל מָקוֹם שֶׁשְּׁנַיִם מְחַיְּבִין מָמוֹן עֵד אֶחָד מְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה:

ג וְטַעֲמָא מִפְּרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי, שֶׁאָמְרוּ סוֹף מַטְבֵּעַ כֶּסֶף, מָעָה, כְּלוֹמַר כֵּיוָן שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה כֶּסֶף, כְּדִכְתִיב כִּי יִתֵּן כוּ' כֶּסֶף כוּ', וְאִי אַתָּה מוֹצֵא מַטְבֵּעַ כֶּסֶף מְזֻכָּר בַּתּוֹרָה פָּחוֹת מִמָּעָה, כְּדִמְתַרְגְּמִינַן עֶשְׂרִים גֵּרָה, עֶשְׂרִים מָעִין, אֵין לְךָ לְחַיְּבוֹ בְּפָחוֹת מִמַּטְבֵּעַ זוֹ. וּמַקְשֶׁה, וּתְהֵא מָעָה, כְּלוֹמַר מִנַּיִן לְךָ שֶׁיִּהְיוּ שְׁתַּיִם. וּמְפָרֵק, אוֹ כֵּלִים, מַה כֵּלִים שְׁנַיִם, אַף כֶּסֶף שְׁנַיִם. הָרַ"ן:

ד וְרֵב הוּא דְּאָמַר הָכִי בַּגְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י טַעֲנָה דְּתָנַן בְּמַתְנִיתִין לָאו אִתְּחִלַּת טַעֲנָה קַאֵי, אֶלָּא אַכְּפִירָה שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּטַעֲנַת חֲבֵרוֹ לְבַד הוֹדָאַת הַפְּרוּטָה, דְּבָעֵינַן שֶׁתְּהֵא תְּחִלַּת הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה. וְיָלִיף לֵיהּ בַּגְּמָרָא, דִּכְתִיב לָמָּה לִי (וַהֲוָה דָּרְשִׁינַן מַה כֵּלִים שְׁנַיִם אַף כָּל שְׁנַיִם), אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְטַעֲנָה תְּנֵהוּ עִנְיָן לְכְפִירָה כוּ'. וְנִמְצָא שֶׁמַּה שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה שֶׁלֹּא תְהֵא הַטַּעֲנָה, לֹא בָּא לְדַקְדֵּק בְּפֵרוּשׁ הַטַּעֲנָה מַמָּשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה כִּדְאַשְׁכְּחַן בְּאַבְרָהָם דְּאִתְפְּסִיהּ לֶאֱלִיעֶזֶר בִּבְרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כד) שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְאַשְׁבִּיעֲךָ. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו לְשׁוֹן שִׁימָה. שֶׁשָּׁמוּ חֲכָמִים עָלָיו שְׁבוּעָה. כְּמוֹ אִם ה' הֶסִיתְךָ (שְׁמוּאֵל א כו):

ז אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נִזְכֶּרֶת בַּמִּשְׁנָה. הָרַמְבַּ"ם:

ח **בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה**. דְּמִשְׁנָתֵנוּ בִּשְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים עַל יְדֵי הוֹדָאַת מִקְצָת הַטַּעֲנָה. כְּדִפֵּרֵשׁ הָרַ"ב. וּמְסַיֵּם רַשִׁ"י, שֶׁלְּמָדוּהָ מֵאֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה. (דְּעֵרוּב פְּרָשִׁיּוֹת כְּתִיב כָּאן וְכִי הוּא זֶה דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת שׁוֹמְרִים שְׁדֵי אַפְּרָשַׁת אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה) וּכְתִיב עָלָהּ וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ, דְּהַיְנוּ שְׁבוּעָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **פָּטוּר**. דְּכִי הוּא זֶה מַשְׁמַע מִמִּין הַטַּעֲנָה:

י וְאַלִּיבָּא דְּשִׁמוּאֵל מְפָרְשִׁינַן הָכִי בַּגְּמָרָא, וּסְבִירָא לֵיהּ דְּטַעֲנָה דְּמַתְנִיתִין בִּתְחִלַּת טַעֲנָה, וְלֹא בָּעֵינַן שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה, וְהָכָא שְׁתֵּי כֶּסֶף דַּוְקָא אָמַר וְלֹא שָׁוֶה, וּלְכָךְ פָּטוּר, דְּמַה שֶּׁטָּעָנוֹ לֹא הוֹדָה לוֹ. וְכֵיצַד אַמַּאי דִּסְמִיךְ לֵיהּ קַאֵי, דְּאִם אֵין הַהוֹדָאָה כוּ'. אֲבָל לְרַב, שָׁוֶה קָאָמַר. וְכֵיצַד אָרִישָׁא קַאֵי. וְקַשְׁיָא לְהָרַ"ב דִּמְפָרֵשׁ לָרִישָׁא אַלִּיבָּא דְּרַב, וְהָכָא (וּבְבָבָא מְצִיעָא פ"ד מ"ז) מְפָרֵשׁ אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא **כְּמַשִּׁיב אֲבֵדָה.** שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַעִיז פָּנָיו וְלִכְפֹּר, וּמִדְּלֹא הֵעִיז הֲרֵי הוּא כְּמַשִּׁיב אֲבֵדָה. רַשְׁ"י:

משנה ב

יב שׂוֹחֵק הָיִיתִי בְךָ, שֶׁהָיִיתָ שׁוֹאֲלַנִי מַה שֶּׁלֹּא הָיָה. רַשְׁ"י:

יג לְשׁוֹן רַשְׁ"י, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁפֵּרֵשׁ דְּבָרָיו וְאָמַר אֵין לְךָ בְּיָדִי מֵעוֹלָם. אֲבָל אִם אָמַר סְתָם אֵין לְךָ בְּיָדִי לֹא הֶחְזַק כְּפֹרֶן, דְּמָצִי לְמֵימַר אֵין לְךָ בְּיָדִי עַתָּה קָאָמִינָא, שֶׁהָרֵי פָּרַעְתִּיו לְךָ. וּמְתָרֵץ דְּבוּרֵיהּ הָוֵי, וְאֵין סוֹתֵר דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁאֵין כֵּן דַּעַת רַב הַאי:

יד רַשְׁ"י. וּפֵרוּשׁ לְפֵרוּשׁוֹ, שֶׁכְּשֶׁחוֹזֵר אַחַר כָּךְ וְטוֹעֵן פָּרַעְתִּי אֵינוֹ נֶאֱמָן בִּשְׁבוּעָה כוּ', וְאַהָא מְסַיֵּם נַמִּי דִּבְשֶׁלֹּא בְבֵית דִּין, כְּלוֹמַר, שֶׁזֶּה שֶׁאָמַר אֵין לְךָ בְּיָדִי הָיָה שֶׁלֹּא בְבֵית דִּין, אִם בָּא לְבֵית דִּין וְטוֹעֵן פָּרַעְתִּי לֹא הֶחְזַק כַּפְּרָן, וְנֶאֱמָן. וְהַטַּעַם פֵּרֵשׁ הָרֹא"שׁ, דַּעֲבִיד אֱינִישׁ דְּלֹא מְגַלֶּה טַעֲנוֹתָיו אֶלָּא בְבֵית דִּין:

טו **שֶׁצָּרִיךְ כוּ'.** כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ אַל תִּתְנַהוּ לִי אֶלָּא בְעֵדִים. מֵהָא שָׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ לְאַחַר הַלְוָאָה יָכוֹל הַמַּלְוֶה לוֹמַר לַלֹּוֶה אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בְעֵדִים. דְּהָא מַתְנִיתִין לְאַחַר הַלְוָאָה הִיא, וְקָתָנֵי בְּהֶדְיָא דְּחַיָּב מִפְּנֵי כוּ'. וְהַמַּגִּיד כָּתַב הַטַּעַם, מִשּׁוּם דְּעֶבֶד לוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

טז וַאֲפִלּוּ לְרַב דִּסְבִירָא לֵיהּ בִּסְתָמָא שָׁוֶה טוֹעֵן, לִיטְרָא שְׁאנֵי, דְּכֵיוָן דְּטוֹעֲנוֹ מִשְׁקָל, וַדַּאי דַּוְקָא קָתָנֵי. גְּמָרָא. וְרַשְׁ"י:

יז **וּטְרִיסִית כוּ'.** אוֹ אוֹ קָתָנֵי. רַשְׁ"י:

יח **שֶׁהַכֹּל כוּ'.** בַּגְּמָרָא פָּרְכִינַן לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר דַּוְקָא טוֹעֲנוֹ, אַמַּאי חַיָּב. וּמוֹקְמִינַן בְּשֶׁטּוֹעֲנוֹ בְּדִינָר מַטְבְּעוֹת. פֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל, כְּלוֹמַר, טוֹעֵן דִּינַר זָהָב נָתַתִּי לְךָ לָתֵת לִי בּוֹ מַטְבְּעוֹת, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נָתַתָּ לִי אֶלָּא דִּינַר כֶּסֶף לָתֵת לְךָ מַטְבְּעוֹת וְיֵשׁ לְךָ בְּשָׁוְיוֹ בְּיָדִי טְרִיסִית כוּ'. וְקָא מַשְׁמַע לָן דִּפְרוּטוֹת אִיתָא בְּכָלַל מַטְבְּעוֹת שֶׁאָמַר לוֹ לִקַּח. וְרַב מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר, שֶׁכָּל דִּין מַטְבֵּעַ אַחַת הִיא, כְּלוֹמַר, דִּבְכֻלְּהוּ שָׁוֶה קָאָמַר. וְשֶׁאֵינוֹ מַטְבֵּעַ כְּגוֹן לִיטְרָא, לְעוֹלָם דַּוְקָא קָאָמַר. הָרַמְבַּ"ן וְהָר"ן:

יט **פָּטוּר.** בְּפֶרֶק ח' דְּבָבָא מְצִיעָא מִשְׁנָה ב' כָּתַב הָר"ב, אַף מִדְּמֵי שְׂעֹרִים. וְטַעֲמָא, כָּתַב הַטּוּר דְּחֲשִׁיב כְּאִלּוּ הוֹדָה הַתּוֹבֵעַ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לוֹ שְׂעֹרִים. וְכָתַב אָבִי אֲדוֹנִי הָרֹא"שׁ ז"ל, דַּוְקָא כְּשֶׁאָמַר לוֹ הִלְוִיתִיךָ חִטִּין בְּאוֹתוֹ יוֹם וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה, וְהַלָּה אוֹמֵר שְׂעֹרִים הָיוּ כוּ'.

דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי, פְּשִׁיטָא שֶׁהוּא חַיָּב. שֶׁאֵין אָדָם מוֹחֵל עַל שְׁאָר תְּבִיעוֹתָיו אִם לֹא תָּבַע אֶלָּא אַחַת:

כ **מְחַיֵּב**. דְּלֹא בָּעֵי הוֹדָאָה מִמִּין הַסַּעֲנָה. רַשִׁ"י. וּכְלוֹמַר דִּשְׁבוּעָה הוּא דְּמְחַיְּבוֹ, אֲבָל מְזִמֵּי שְׁעָרִין אַף הוּא פּוֹטְרוֹ, וְלֹא פָּלֵיג בְּהָא אַרַבָּנָן. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כא רַשִׁ"י. וּבֵין אַדְמוֹן וּבֵין חֻכָּמִים סְבִירָא לְהוּ דְּטוֹעֲנוֹ בַּקַּנְקַנִּים גַּם כֵּן. וּבְהָא פְּלִיגִי, אַדְמוֹן סוֹבֵר טוֹעֲנוֹ חִטִּין וּשְׂעֹרִין וְהוֹדָה בְּאַחַת מֵהֶן חַיָּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים פָּטוּר, דְּבָעִינַן טַעֲנָה וְהוֹדָאָה בְּדָבָר אֶחָד. גְּמָרָא בַּסּוּגְיָא דְּהָכָא. וּבַסּוּגְיָא דִּכְתֻבּוֹת מְפָרֵשׁ לֵיהּ בְּעִנְיָן אַחֵר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם הָרַ"ב:

כב כְּדִלְקַמָּן בְּמַשְׁנָה ה'. וּמְשׁוּם הָכִי נַמִּי כְּשֶׁהוֹדָה בַּכֵּלִים פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה:

כג **פָּטוּר**. אִצְטְרִיךְ, דְּלֹא תֵּימָא טַעֲמָא דְּפָטוּר בָּרִישָׁא מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּטָעֲנוֹ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעֹרִין. תּוֹסָפוֹת. וּפֵרֵשׁ בְּחָכְמַת שְׁלֹמֹה דְּלֹא תֵּימָא דְּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ טָעֲנוֹ בִּשְׁנֵי מִינִין וְהוֹדָה בְּאֶחָד הֲוֵי כְּמוֹ טָעֲנוֹ חִטִּין וְהוֹדָה בִּשְׂעֹרִין דְּפָטוּר:

משנה ד

כד שֶׁלֹּא יְהֵא זֶה נוֹטֵל מָמוֹנוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן וְיֵלֵךְ לוֹ בְּחִנָּם כוּ'. הַחֵרֵשׁ וְהַשּׁוֹטֶה אֵין נִזְקָקִין לָהֶם כוּ' לֹא לִשְׁבוּעָה קַלָּה כוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

כה תְּנִינָא כוּ'. וּמְשָׁנֵי, חֲדָא לִקְטַנִּים וַחֲדָא לִגְדוֹלִים. גְּמָרָא:

כו תְּנִינָא כוּ'. אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הֲדְיוֹט הוּא דְּאָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הֲדְיוֹט, אֲבָל הֶקְדֵּשׁ דְּאֵין אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנְיָא עַל הֶקְדֵּשׁ, קָא מַשְׁמַע לָן:

משנה ה

כז דַּהֲוָה מָצֵי לְמֵימַר שׁוֹאֵל אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶנְסִין וּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה, דְּאִתַּקֵּשׁ לְשׁוֹמֵר שָׂכָר. כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

כח וְקָשָׁה, דִּבְקַרְקָעוֹת נַמִּי שַׁיָּךְ שְׁאֵלָה, וְכִדְאִיתָא סוֹף פֶּרֶק ח' דְּבָבָא מְצִיעָא, עַיֵּן שָׁם. וְהַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף כָּתַב, מִשּׁוּם דְּסֵיפָא אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לֹא קָאֵי אֶלָּא אַהֶקְדֵּשׁוֹת, וּבְהֶקְדֵּשׁ לֹא שַׁיָּךְ שְׁאֵלָה:

משנה ו

כט **מְחַיֵּב כוּ'**. וְאִם תֹּאמַר וְהָא הֵילֵךְ הוּא. יֵשׁ לוֹמַר מַשְׁכַּחַת לַהּ כְּשֶׁבְּצָרָן. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ל וְאִם תֹּאמַר אַמַּאי בָּעִינַן הוֹדָאָה בְּמִקְצָת, וְהָא כִּי הוּא זֶה דְּמִינֵּיהּ יְלִפִּינַן דְּבָעִינַן הוֹדָאָה בְּמִקְצָת שְׁדִינַן לֵיהּ אַפָּרַשַׁת אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה. וְיֵשׁ לוֹמַר דִּלְאו דְּעָקְרִינַן לְגַמְרֵי מִפָּרָשָׁה שֶׁכָּתוּב בָּהּ, אֶלָּא עֵרוּב פָּרָשִׁיּוֹת אָמְרִינַן, וְקָאֵי נַמִּי אַפָּרַשַׁת אִם כֶּסֶף. אָמְנָם לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם

שֶׁאֵין אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְרִים צָרִיךְ לְהוֹדוֹת בְּמִקְצָת, וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י דְּעָקְרִינַן לַהּ לְגַמְרֵי מִפָּרָשַׁת שׁוֹמְרִים וְשָׁדִינַן אַפָּרָשַׁת אִם כֶּסֶף, צָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא דְּכֵיוָן דְּאַדַּעְתָּא לְמִשְׁקַל זַבְּנִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ, כִּבְצוּרוֹת דָּמְיָן, וְדָנִינַן בְּהוּ דִּין מִטַּלְטְלִין בְּכָל מִלֵּי, כְּגוֹן דִּין אוֹנָאָה וּשְׁבוּעָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן כוּ'. וְגַבֵּי שׁוֹמֵר הַיְנוּ טַעֲמָא דְּכֵיוָן דְּלִשְׁמִירָה הֵן כְּשֶׁהֵן מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי מַסְרִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ, הָוֵי לֵיהּ כְּקַרְקַע, דְּהָא לְאוֹ לְמִתְלְשִׁינְהוּ מַסְרִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ. טוּר בְּשֵׁם הָר"י הַלֵּוִי. וְנִרְאֶה לִי לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֲפִלּוּ בְּאֵין צָרִיךְ לַקַּרְקַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לב **שֶׁבַּמִּדָּה כוּ'**. נָפְקָא לָן מִמַּשְׁמָעוּת דְּכִי הוּא זֶה. תּוֹסְפוֹת. וְהָר"ן כָּתַב, דִּבְמָכְלְתָּא מַפִּיק לֵיהּ מִכֶּסֶף אוֹ כֵּלִים, מַה כֶּסֶף שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת אַף כֵּלִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִמָּנוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לג לִישְׁנָא דִּבְרִיתָא. וְלַאֲתוֹיֵי טוֹעֲנוֹ בַּיִת זֶה מָלֵא. דְּלֹא תֵּימָא דְּכֵיוָן דְּאָמַר בַּיִת זֶה מָלֵא, וְזֶה מַחֲזִיר לוֹ חָסֵר, נִרְאֶה הַחִסָּרוֹן, וַהֲרֵי הוּא כְּזֶה אוֹמֵר עַד הַזִּיז וְזֶה אוֹמֵר עַד הַחַלּוֹן, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא, עַד שֶׁיּוֹדֶה בְּדָבָר שֶׁבַּמִּדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לד **חַיָּב**. לְדִידָן דְּקַיְמָא לָן הֵילָךְ פָּטוּר, עַל כָּרְחָךְ כְּשֶׁהִרְקִיבוּ פֵּרוֹת מֵיְרֵי כוּ'. וְרִישָׁא דְּמַה שֶּׁהִנַּחְתָּ כוּ' פָּטוּר וְאַף עַל גַּב דַּהֲרֵי אָנוּ רוֹאִין הַפֵּרוֹת וְהוֹדָאָתוֹ יְדוּעָה, נִרְאֶה לִי דְּהַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דִּבְשָׁעָה שֶׁהוֹדָאָה יוֹצְאָה מִפִּיו בָּעֵינַן שֶׁתְּהֵא דָּבָר שֶׁבַּמִּדָּה:

משנה ז

לה וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁלֹּא הוֹדָה לוֹ שֶׁיִּתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם לוֹ אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ מַשְׁכּוֹנוֹ וְכָל עוֹד שֶׁלֹּא יוּכַל לַחֲזֹר לוֹ מַשְׁכּוֹנוֹ נִמְצָא שֶׁלֹּא הוֹדָה לוֹ בְּשׁוּם חִיּוּב, מְשׁוּם דְּמַשְׁכּוֹן לָאו פֵּרָעוֹן הוּא וְיָכוֹל הַמַּלְוֶה לְכוֹף לַלּוֶה שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ חוֹבוֹ אַף עַל פִּי שֶׁרוֹצֶה לְעַכֵּב הַמַּשְׁכּוֹן אֶצְלוֹ בְּדֵמֵי שָׁוְיוֹ שֶׁאוֹמֵר, וְעוֹבֵר בְּלֹא תַּחְמֹד כוּ', וְאֵין הַלּוֶה נִפְטָר מֵחִיּוּבוֹ בְּכָךְ, וְחַיָּב בְּבָא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם לְפָרְעוֹ אֶת הָעִדָּף. הָרַ"ן:

לו **פָּטוּר**. אוֹקִימְנָא בְּגִמָּרָא בְּמַאֲמִינוֹ לוֹוֶה לַמַּלְוֶה שֶׁאֵינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ. שֶׁאִם לֹא כֵּן מִתּוֹךְ שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁבַּע שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ נִשְׁבָּע נַמִּי כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה עַל יְדֵי גִּלְגּוּל, אַף עַל פִּי שֶׁבַּשּׁוּוִי אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ, הַיְנוּ מְשׁוּם דְּלֹא קִים לֵיהּ לַמַּלְוֶה בְּגַוֵּיהּ. וּמַלְוֶה אֵינוֹ מַאֲמִין לַלּוֶה, דְּמְקַיֵּם בֵּיהּ וְסָלֵק בִּגְדִים יִשְׁדֵּם (מִשְׁלֵי יא), שֶׁאִם הָיָה נֶאֱמָן וְיָשָׁר לֹא הָיוּ מַצְרִיכִין לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁיִּהֵא לוֹוֶה. אֲבָל לוֹוֶה מְקַיֵּם בַּמַּלְוֶה תְּמַת יְשָׁרִים תַּנְחֵם, שֶׁאִם לֹא שֶׁנֶּאֱמָן וְיָשָׁר הוּא לֹא הָיוּ מַעֲשִׁירִין אוֹתוֹ. וְכָתַב הָר"ן, וּבַסֵּיפָא דְּרִישָׁא מְחַיְּבִינַן לַמַּלְוֶה לִשְׁבַּע שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּאֲמִינוֹ, שֶׁמָּא יוֹצִיא כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לז **שָׁמָא כוּ'**. וְאִם תֹּאמַר, וְלָמָּה לֹא שָׁנָה נַמִּי הַטַּעַם דְּעִקַּר שְׁבוּעָה לָמָּה הוּא דְּשָׁמָּא נָתַן עֵינָיו בָּהּ. תֵּרֵץ הָרַמְבַּ"ם לְפִי שֶׁזֶּה הַטַּעַם כּוֹלֵל כָּל מַשְׁכּוֹן. אֲבָל שָׁמָּא עֵינָיו כוּ' אֵינוֹ כּוֹלֵל כָּל מַשְׁכּוֹן, שֶׁאִם הָיָה הַמַּשְׁכּוֹן לְשׁוֹן זָהָב וְכַדּוֹמֶה, אֵין כָּאן טַעַם שָׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לח וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, וְכִי עָבְדִינַן תַּקָּנָה לְרִשְׁיעֵי. אֶלָּא טַעֲמָא שֶׁמָּא יוֹצִיא הַלָּה הַפִּקָּדוֹן וְנִמְצָא שְׁבוּעַת לוֹ לְבַטָּלָה:

פרק ז

משנה א

א רֵישָׁא דְּקָרָא, שְׁבוּעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְגוֹ' וְלָקַח בְּעָלָיו [אֶת הַשְּׁבוּעָה] וְלֹא יְשַׁלֵּם, וְהַאי לֹא יְשַׁלֵּם קְרָא יְתֵרָה הוּא, דְּכֵיוָן דִּכְתִיב אִם לֹא שָׁלַח כוּ' מִמֵּילָא מַשְׁמַע דְּלְאַחַר הַשְּׁבוּעָה לֹא יְשַׁלֵּם, וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן כָּאן, תְּנֵהוּ לְמוֹדֶה בְּמִקְצָת וְעַד אֶחָד כוּ'. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **וְאֵלּוּ כוּ'**. וְאִיכָּא עוֹד הָנָךְ דִּלְקַמָּן מִשְׁנָה ז', וּדְפֶרֶק י' דְּבָבָא קַמָּא מִשְׁנָה ז', וּדְפֶרֶק ח' דִּכְתֻבּוֹת מִשְׁנָה ה'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג וְאִי נַמִּי שְׁכָרוֹ בְּעֵדִים אֶלָּא שֶׁאֵין עֵדִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ מְלָאכָה:

ד וְאִם תֹּאמַר הָא לֹא חָשְׁדִינַן לְבַעַל הַבַּיִת דְּמְשַׁקֵּר אֶלָּא שֶׁשָּׁכַח, וְאֵיךְ שַׁיָּךְ מִגּוֹ. יֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמְרִינַן, וַדַּאי קוֹשְׁטָא קָאָמַר שֶׁזּוֹכֵר שֶׁפָּרְעוֹ, דְּאִי מְסַפְּקָא לֵיהּ וְטוֹעֵן שֶׁקֶר שֶׁזּוֹכֵר שֶׁפָּרְעוֹ, לֹא הָוֶה אָמַר מִלְּתָא דְּיָדַע דְּמְסַפְּקֵי בָּהּ רַבָּנָן מִשּׁוּם טִרְדָּא, וַהֲוָה טָעֵין דְּלֹא שְׁכָרוֹ כְּלָל. הָרַ"ן. וְתוֹסָפוֹת:

ה וְהֵינוּ כְּדַעַת הָרִי"ף, דְּבִקְצִיצָה לֹא תִקְּנוּ כְּלוּם אֶלָּא הִנִּיחוּ עַל דִּינוֹ, דְּאִם הוּא מוֹדֶה מִקְצָת נִשְׁבָּע שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְתָא, וְאִם כּוֹפֵר בַּכֹּל נִשְׁבָּע הֶסֵּת. וְטַעֲמָא, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא כָּאן טַעֲמָא דְּכְדֵי חַיָּיו. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **מִקְצָת כוּ'**. לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא תִקְּנוּ שְׁבוּעָה לְטֹל, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׁבוּעָה עַל הַנִּתְבָּע, וַהֲפָכוּהָ חֲכָמִים עַל הַתּוֹבֵעַ בְּאֵלּוּ הַשְּׁנוּיִים כָּאן. רַשִׁ"י:

משנה ב

ז **שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת**. פֵּרוּשׁ, שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת בְּעָלִים וְשֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת בֵּית דִּין. הַמַּגִּיד:

ח דְּאִי לָאו הָכִי שֶׁלֹּא יָדְעוּ הָעֵדִים שֶׁהוֹצִיא כְּלָל, אֵין בַּעַל הַבַּיִת נֶאֱמָן בִּשְׁבוּעָה. דְּשֶׁמָּא לֹא הוֹצִיא אֶלָּא אֲבָנִים אוֹ צְרוֹרוֹת כוּ':

ט **נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל**. דְּקִנְסוּ חֲכָמִים לַגַּזְלָנִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְבֶּה הֶזֵּק בְּנֵי אָדָם. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

י **הַנֶּחְבָּל**. קְנָס לַחוֹבֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְבֶּה הֶזֵּק בְּנֵי אָדָם וְהִתְגָּרוּתָם. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא דְּנִשִּׂיכַת שְׁנַיִם לָאו חִכּוּךְ כֹּתֶל הוּא. רַשְׁ"י:

יב וְלֹא קַשְׁיָא דְּאִם כֵּן יִתְבָּעֵהוּ לְאוֹתוֹ אַחֵר. דְּהָכִי קָאָמַר, שְׁמָא אַחֵר עָשָׂה עַל פִּיו דְּנֶחְבָּל, שֶׁאָמַר לוֹ לַחֲבֹל בּוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּע לָזֶה, מִידֵי דַּהֲוָה דְּחָיְשִׁינַן שְׁמָא חָבַל בְּעַצְמוֹ. וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא:

משנה ד

יג **הָעֵדוּת**. הִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א ז"ל, מַאן מוֹכַח דְּעָבַר עֲלֵיהּ בְּמֵזִיד, דִּלְמָא אִשְׁתְּלִי וְלֹא מֵזִיד הוּא. וּלְדִידִי לֹא קַשְׁיָא, דְּכָל שֶׁהָיָה עֵדוּת קָרוֹב כָּל כָּךְ דְּאִי אֶפְשָׁר לִתְלוֹת בּוֹ שִׁכְחָה, לֹא אָמְרִינַן דִּלְמָא אִשְׁתְּלִי. וּבְמוֹדֶה שֶׁהֵזִיד נַמִּי מַשְׁכַּחַת לַהּ, וְלֹא אָמְרִינַן בָּזֶה אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע, דְּהָא הוֹדְאַת פָּמוֹן הוּא, וְהוֹדְאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד לְהוֹצִיא שֶׁקֶר מִפִּיו. רַשְׁ"י:

טו **שֶׁכְּנֶגְדּוֹ כו'**. וְלֹא אָמְרִינַן מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבֹּעַ מְשַׁלֵּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב פֶּרֶק ח' דְּבָבָא מְצִיעָא מִשְׁנָה ב', כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְקִיעוּ מִמֶּנּוּ מָמוֹן, שֶׁמִּי שֶׁהָיָה רוֹצֶה הָיָה מַלְוֶה לוֹ פְּרוּטָה וְיִתְבַּע כָּל אֶשֶׁר לוֹ, וְיֹהֵא מוֹדֶה מִקְצָת כַּמָּה שֶׁחַיָּב, וְיִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבֹּעַ יִקַּח כָּל אֶשֶׁר לוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה, לְכָךְ תִּקְּנוּ שֶׁיִּשָּׁבַע כְּנֶגְדּוֹ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָתָם שֶׁזֶּה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע לֹא מֵחֲמַת שֶׁהוּא חָשׁוּד אֶלָּא עַתָּה בְּתְבִיעָה זוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע מֵחֲמַת הַמְּאֹרָע, לֹא הִצְרִיכוּ לִשְׁבֹּעַ שֶׁכְּנֶגְדּוֹ. תּוֹסָפוֹת:

טז וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם. וּמְסַיֵּם, וְאֵין לוֹ עַל אוֹתוֹ שֶׁתָּבְעוֹ זוּלַת חֵרֶם סְתָם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר וְלֹא כְרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר יֵחָלְקוּ. עַד כָּאן. הָכִי מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא, דְּרַבִּי יוֹסֵי הוּא דְּאָמַר יֵחָלְקוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יז **לֹא כו'**. אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ רַגְלַיִם לַדָּבָר, שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מוֹדֶה שֶׁאָמַר לוֹ תֵּן כו'. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **לִבְנֵי כוּ**'. וְהָא דְקָתָנֵי פּוֹעֲלִים וּבָנִים, רְבוּתָא אַשְׁמְעִינַן, דְּלֹא תֵּימָא הָא דְּחֲנָנִי מְחֻיָּב שְׁבוּעָה הַיְנוּ כְּשֶׁהִמְחָה פּוֹעֲלִים אֲצָלוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְשַׁלֵּם נַמִּי לַפּוֹעֲלִים, אֲבָל הֵיכָא דְּאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם אֶלָּא לַחֲנָנִי בִלְבַד, סָלְקָא דַּעְתָּךְ שֶׁיִּטֹּל חֲנָנִי בְּלֹא שְׁבוּעָה, קָא מַשְׁמַע לָן. הָרַ"ן:

יט **בְּסָלַע כוּ**'. כְּלוֹמַר, בְּסֶלַע שֶׁאֶתֵּן לְךָ תֵּן לָהֶם מָעוֹת שֶׁיּוּכַל הַפּוֹעֵל לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּפְרוֹטְרוֹט:

כ **וְהֵן כוּ**'. וְלֹא הָוֵי כְּאוֹמֵר הִלְוִיתַנִי וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ דְּחַיָּב לְשַׁלֵּם, דְּהָכָא כֵּיוָן דְּמַפְסִיד בַּעַל הַבַּיִת, סְבִירָא לֵיהּ לְתַנָּא קַמָּא דְּתִקְּנוּ רַבָּנָן שְׁבוּעָה שֶׁיִּשָּׁבְעוּ פּוֹעֲלִים. הָרַ"ן:

כא **אֵלּוּ וְאֵלּוּ**. בָּאִים לְבֵית דִּין לִשָּׁבַע שְׁבוּעַת שָׁוְא מְבִינֵיהֶם, דְּלֵית בְּהוּ דְּאֵינוֹ מְשַׁקֵּר. רַשְׁ"י:

כב שֶׁלֹּא כוּ'. הָרַ"ן הֶעְתִּיק, אֶלָּא הוּא נוֹטֵל בִּשְׁבוּעָה, לְפִי שֶׁאֵין חִיּוּבוֹ בָּרוּר. וְהֵן נוֹטְלִין בְּלֹא שְׁבוּעָה, דְּהָוֵי לֵיהּ כְּמָנָה הִלְוִיתַנִי וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ:

משנה ו

כג **וְנָתַן לוֹ**. פֵּרוּשׁ שֶׁהִגְבִּיהָן לוֹקֵחַ וְהִנִּיחָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. הַמַּגִּיד. אֲבָל לְהָרַ"ן דְּלִקְמָן אֵין נִרְאֶה שֶׁהִגְבִּיהָן הַלּוֹקֵחַ. וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָרַ"ב:

כד וְאֵינוֹ תּוֹבֵעַ מִמֶּנּוּ אֶלָּא דְּמֵיהֶן. הָרַ"ן:

כה **אָמַר לוֹ כוּ**'. פֵּרוּשׁ חֲנָנִי טוֹעֵן שֶׁמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, שֶׁבָּא אֵלָיו בַּעַל הַבַּיִת וְאֵין בְּיָדוֹ דִּינָר וְאוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי בְּדִינָר פֵּרוֹת וְעַכְשָׁיו אָבִיא לְךָ אֶת הַדִּינָר וְנָתַן לוֹ אֶת הַפֵּרוֹת וְהוֹלִיכָם לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְאַחַר כָּךְ חָזַר אֵלָיו וּפָרַע לוֹ אֶת הַדִּינָר, וּבַעַל הַבַּיִת טוֹעֵן לֹא כִי, אֶלָּא קֹדֶם שֶׁנָּתַתִּי בֵּיתוֹ לֹא לָקַחְתִּי פֵּרוֹת מֵעוֹלָם, וְלֹא נָתַתִּי לְךָ הַדִּינָר אֶלָּא בִּשְׁבִיל אֵלּוּ הַפֵּרוֹת שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. הָרַ"ן:

כו וְזֶה לְשׁוֹן הָרַ"ן, מִשּׁוּם דְּטַעֲנָתֵיהּ דְּחֲנָנִי מְעַלְיָא בְּהוּ טְפֵי, לְפִי שֶׁלִּדְבָרָיו אֵין לְבַעַל הַבַּיִת שׁוּם דְּרָא בַּפֵּרוֹת הַלָּלוּ, וּבַעַל הַבַּיִת מוֹדֶה לַחֲנָנִי שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ אֶלָּא שֶׁנָּתַן לוֹ הַדִּינָר בִּשְׁבִילָן. הָרַ"ן:

כז **לַשַּׁלְחָנִי**. הָכָא נַמִּי שֶׁהַמָּעוֹת צְבוּרִין וּמֻנָּחִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

כח מִשּׁוּם דְּפִירֵי עֲבִידִי דְּמַרְקְבִי, לֹא מַשְׁהֵי לְהוּ. גְּמָרָא. וְהַיְנוּ טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא אָמַר בַּחֲנָנִי בְּהַהוּא לִישְׁנָא דְּאָמַר בַּשַּׁלְחָנִי, לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הַחֲנָנִי לְהַקִּיף אֶלָּא דְּהָכָא מוֹדֶה הַחֲנָנִי שֶׁלֹּא מָכַר בְּהַקָּפָה. הָרַ"ן וְתוֹסָפוֹת. וּבַסֵּיפָא לֹא אָמַר כֹּל שֶׁהָאסָּר כוּ', מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים בַּעַל הַבַּיִת נוֹתֵן אִסָּר בִּפְרוּטוֹת, וְלֹא שַׁיָּךְ לְמֵימַר כֹּל שֶׁהָאסָּר כוּ'. תּוֹסָפוֹת:

משנה ז

כט **כְּשֵׁם**. מִשּׁוּם דְּתְנִינְהוּ בְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב מִשְׁנָה ט', קָתָנֵי כְּשֵׁם, וְקָאֵי אַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין דְּרֵישָׁא. הָרַמְבַּ"ן:

ל וְלֹא דָּמֵי לְמִשְׁנָה ד' דְּחָזְרָה שְׁבוּעָה לִמְקוֹמָהּ דִּמְפָרְשִׁינַן שֶׁהַנִּתְבָּע יְשַׁלֵּם, דְּהָכָא הַיְנוּ טַעֲמָא דְּאָמְרִינַן כֵּיוָן דְּתוֹבֵעַ אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע שֶׁיַּפְסִיד, מִשּׁוּם שֶׁאֵין כָּאן פְּשִׁיעָה לַנִּתְבָּע כְּלָל. אֲבָל בְּמַתְנִיתִין דִּלְעֵיל כֵּיוָן שֶׁהַנִּתְבָּע אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע מִפְּנֵי פְּשִׁיעָתוֹ, וּמִדְּאֵינָא מְשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיְּהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר, כְּשֶׁאֵין הַתּוֹבֵעַ יָכוֹל לִשְׁבַּע שֶׁיִּפְטֹר. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַתּוֹבֵעַ גַּם כֵּן מִפְּנֵי חֶשְׁדּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע, אֵינָהּ דּוֹמָה שְׁבוּעַת הַתַּקָּנָה בָּעַלְמָא לִשְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁמְּחַיְּבִתּוֹ לְשַׁלֵּם. הָר"ן:

לא בַּגְּמָרָא, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מַאן דְּפָלֵיג אַהַאי דִּינָא, הִלְכָךְ אָמְרִינַן מַאן דַּעֲבַד וְדַן כוּ' מַאי דַּעֲבַד עֲבַד:

לב **וְשֶׁלֹּא מָצִינוּ כוּ'**. שׁוֹבֵר עַל שְׁטַר זֶה. רַשְׁ"י:

לג **שֶׁאָמַר כוּ'**. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר, דַּאֲפִלּוּ הָכִי אֵין נוֹטְלִין אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. דְּשָׁמָא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בָּנָיו אָמַר כֵּן כְּדֵי לְאַחְשְׁבִינְהוּ. תּוֹסָפוֹת:

משנה ח

לד **הַשֵּׁתָּפִין כוּ'**. וְהוּא הַדִּין לַשָּׁאָר, שֶׁאִם חָלְקוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָן. הָרִי"ף:

לה **נִתְגַּלְגְּלָה**. נִתְחַיֵּב לוֹ הֶוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי, אֶלָּא דְּתָנָא לְשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן מְגַלְגְּלִין עָלָיו כוּ':

לו כְּדִכְתִיב שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֶּׁה יָדוֹ. רַשְׁ"י. וּבַגְּמָרָא, מָנָא הָנֵי מִלֵּי, דְּאָמַר קְרָא וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה, וַאֲפִלּוּ דְּבוּר מְשַׁמֶּטֶת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח

משנה א

א **מְשַׁלֵּם כוּ'**. וְיֵשׁ עָלָיו שְׁבוּעָה שֶׁאֵינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ:

ב וְהַאי דַּהֲדָרַהּ וְתַנְיֵהּ הָכָא, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי חִיּוּבֵי וּפְטוֹרֵי דְּקָרְבַּן שְׁבוּעָה דִּידְהוּ, תָּנָא בָּרִישָׁא חִיּוּבֵי וּפְטוֹרֵי דְּמָמוֹן דִּידְהוּ, לְפִי שֶׁקָּרְבַּן הַשְּׁבוּעָה בְּחִיּוּבֵי וּפְטוֹרֵי תְּלוּי בְּכָךְ כוּ', כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל אָמַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם כוּ':

משנה ב

ג פֵּרוּשׁ, מַה שֶּׁחַיָּב עַל פִּקָּדוֹן. אֲבָל מִשּׁוּם בִּטּוּי, קַיְמָא לָן כְּמַאן דְּאָמַר בַּגְּמָרָא דְּחַיָּב:

משנה ד

ד וְכֵן לְשׁוֹן רַשְׁ"י. דְּאִלּוּ אֵין כָּאן עֵדִים עַל הַגְּנֵבָה, מַאן מְחַיְּבוֹ אַטְבִּיחָה וּמְכִירָה אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁטָּבַח וּמָכַר, אִי לָאו דְּאִיהוּ אוֹדֵי שֶׁגָּנַב אֵימָא דִּידֵיהּ טָבַח דִּידֵיהּ מָכַר. וְעַיֵּן פֶּרֶק ז' דְּבָבָא קַמָּא מִשְׁנָה ב' וּבְפֵרוּשׁ הָר"ב שָׁם מִשְׁנָה ד':

משנה ה

ה **מַת**. וְשֶׁלֹּא מֵחֲמַת מְלָאכָה:

ו **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי**. אַף עַל גַּב דְּלֹא פָטַר נַפְשֵׁיהּ בְּמִידֵי, מַשְׁבִּיעוֹ לְאַמֵּת דְּבָרָיו. וְאֵין לְפָרֵשׁ שֶׁמַּשְׁבִּיעוֹ שֶׁאֵינוֹ בְּרְשׁוּתוֹ כוּ', דְּזֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לְשָׁבַע שֶׁכְּדְבָרָיו כֵּן הוּא אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, וְאִם כֵּן מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, הָא לֹא נִשְׁבָּע לַשֶּׁקֶר:

משנה ו

ז **זֶה הַכְּלָל**. הָרַ"ן הֶעְתִּיקוֹ. וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא לֹא גָרַס זֶה הַכְּלָל בַּתְּרָא:

ח **לְהָקֵל כוּ' חַיָּב**. הָא נִשְׁבָּע שֶׁלֹּא לְהָקֵל, אֶלָּא שֶׁמְּשַׁנֶּה בֵּין מֵחוֹבָה לְחוֹבָה בֵּין מִפְּטוֹר לְפָטוֹר, נַעֲשֶׂה כְּנִשְׁבָּע לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וּפָטוּר: